

NOI FOTOGRAFII INTRATE ÎN FONDUL DOCUMENTAR AL MUZEULUI DE ISTORIE A PARTIDULUI COMUNIST, A MIȘCĂRII REVOLUȚIONARE ȘI DEMOCRATICE DIN ROMÂNIA

Maria Arimia și Herbert Rabinovici

O privire fie chiar sumară, asupra unei expoziții dintr-un muzeu de istorie, ne relevă ponderea pe care o are fotografia, document specific epocii noastre, în ilustrarea diferitelor evenimente, în evocarea unor personalități, ea

venind să completeze convingător expunerea muzeală. Socotim inutil să demonstrăm cât de viu este interesul vizitatorilor pentru fotografiile din expoziții, lucru observat prea bine de oricare dintre muzeografi.

Fig. 1. Veterani din Războiul de Independență, 1877.

Fig. 2. Bateria Carol Ia Calafat, 1877.

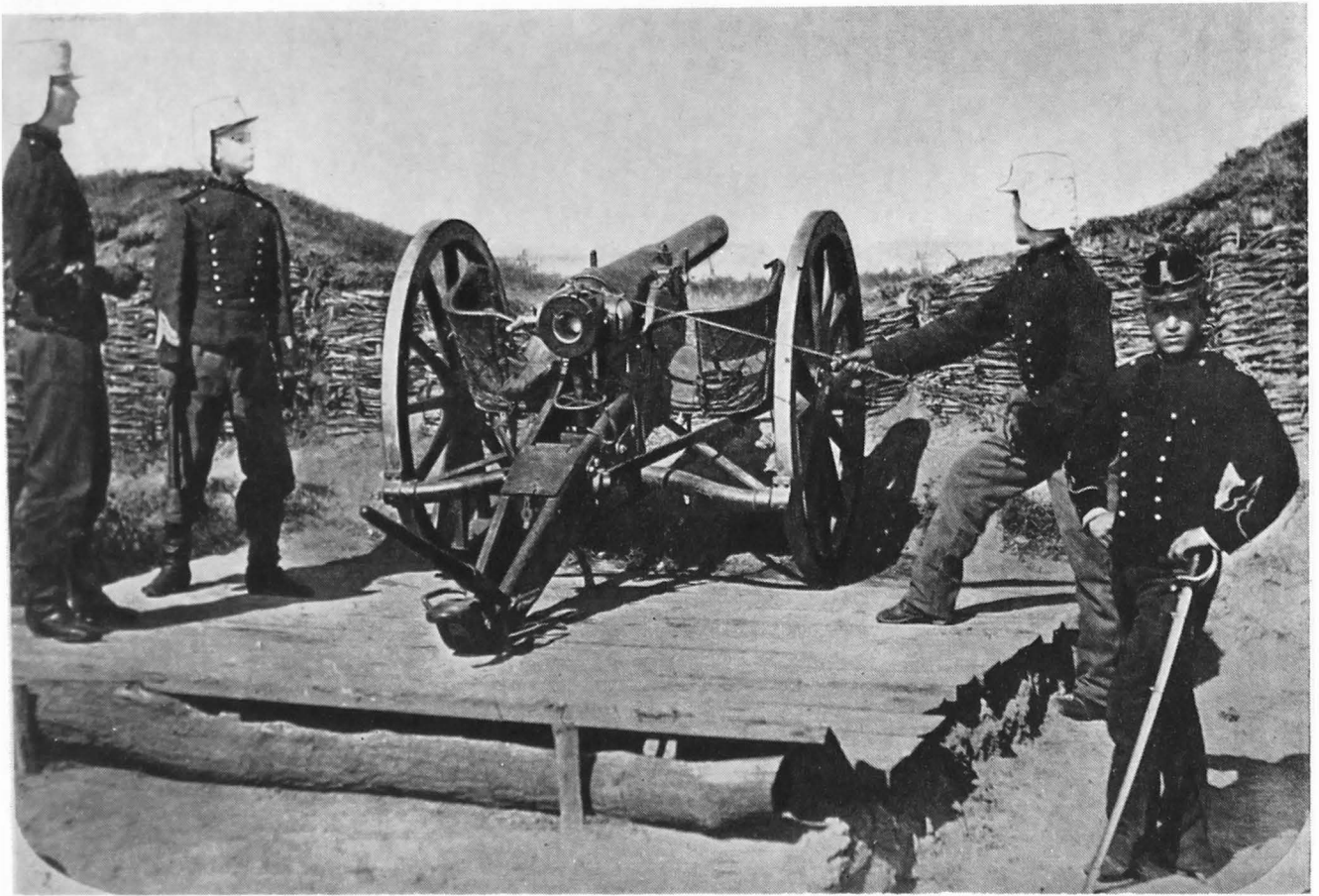

Fig. 3. Tun de 105 mm, Valea Oituzului.

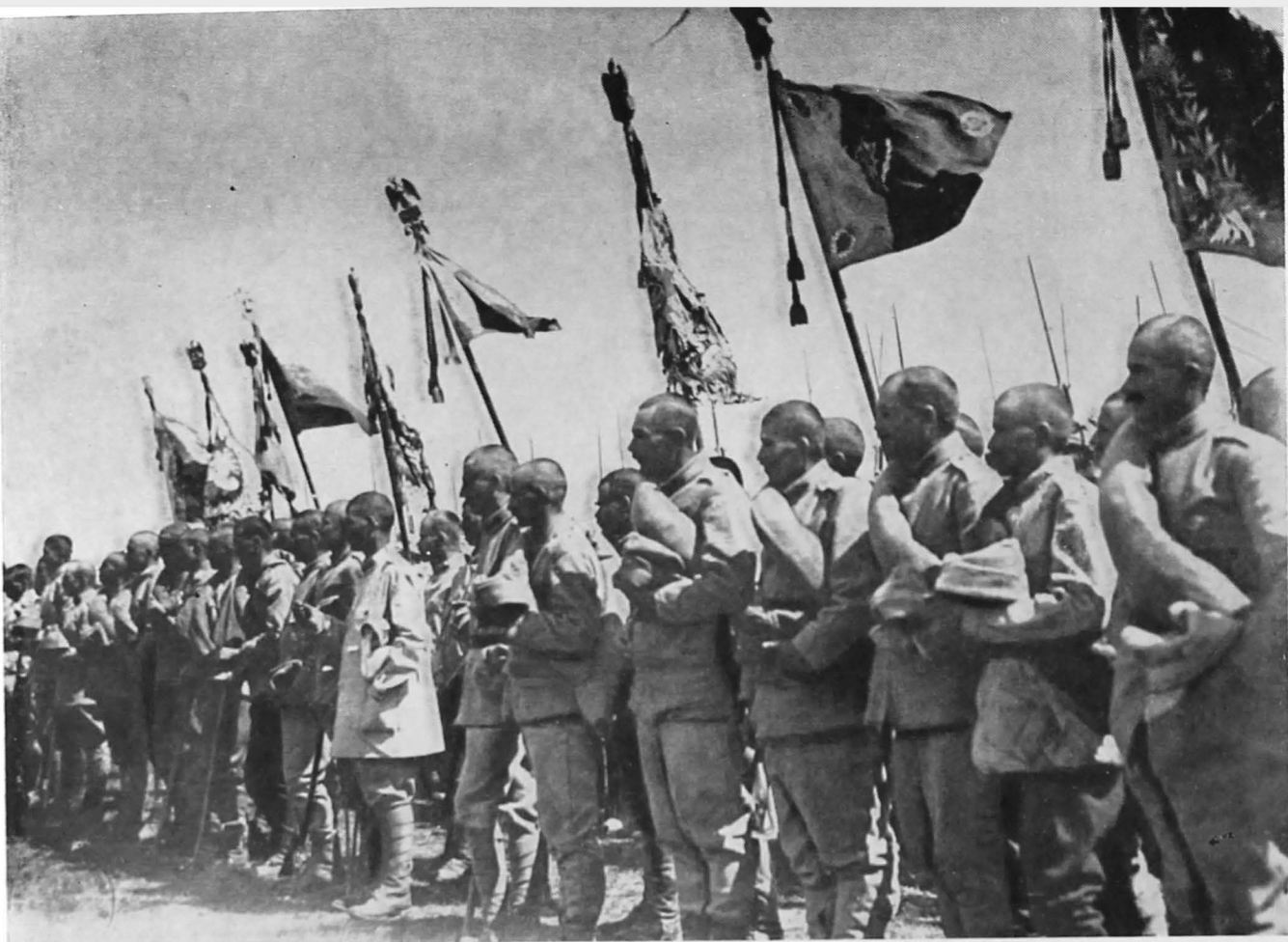

Fig. 4. Jurământul voluntarilor ardeleni care s-au întors din Rusia pentru a lupta alături de frații lor din România. Iași, 15/6 1917.

Ținând seama de aceste considerente, lipsa unor fototeci sistematic organizate, care să illustreze etape istorice în succesiunea lor, apare ca fiind nefirească.

Muzeul de Istorie a Partidului Comunist, a Mișcării Revoluționare și Democratice din România a adresat, de la începuturile organizării sale, apeluri prin presă, în urma cărora numeroase persoane s-au prezentat aducând documente importante. În afară de aceasta, în cadrul cercetărilor întreprinse de colectivul muzeului, s-au făcut în ultimul timp investigații în fondul de fotografii aparținând Bibliotecii Centrale de Stat. Cercetind conținutul mapelor și al pachetelor existente acolo, ne-am găsit în fața unui bogat fond de fotografii, cea mai mare parte dintre acestea fiind piese originale, inedite, cu adnotări autografe ale unor remarcabile personalități din viața politică și culturală românească. Din marele număr de fotografii cercetate, am selecționat pe cele ce pot întregi expoziția de bază a muzeului și pot ilustra elocvent diferite momente istorice și îmbogăți fondurile de care dispunem în momentul de față. În articolul de față ne pro-

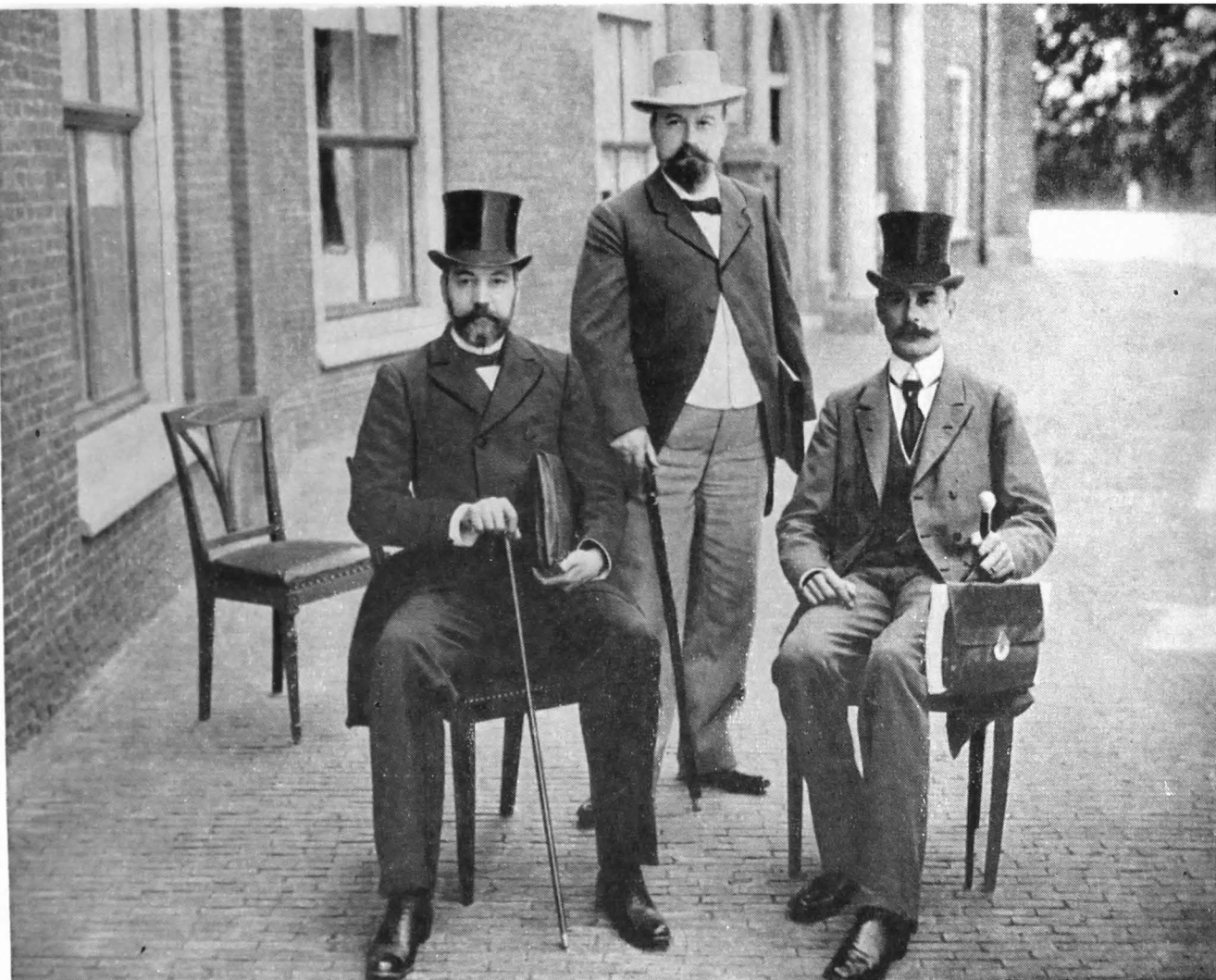
punem să prezentăm o parte dintre ele, apreciate de noi ca fiind mai reprezentative.

Diversitatea materialului este mare: se găsesc elemente ilustrative ale Războiului de Independență a României, ale luptelor din primul și cel de-al II-lea război mondial. Este prezentată în imagini, pe larg, activitatea reprezentanților României pe planul relațiilor externe. Revedem evenimentele ce s-au succedat după 23 August 1944, numeroase fotografii ilustrând, de pildă, reconstrucția economică a țării, participarea maselor populare, a tineretului la refacerea țării, proclamarea Republicii Populare Române ș. a.

Este desigur interesant să regăsești acum, după atîta vreme, fotografii din timpul războiului de independență. Unele din acestea înfățișează eroi ai războiului cum ar fi: legenda figură a maiorului Gheorghe Șonțu, altele arată imagini cu așezarea bateriilor românești pe poziții, grupuri de militari români, artileriști și vînători care prin lupta lor au realizat în fapt neatîrnarea țării în anii 1877—1878. Ele ne amintesc de crîncena încleștare care a însoțit războiul și de jertfele armatei române.

Fig. 5. Între 18 mai și 29 iulie 1899, s-a ținut la Haga cea de-a doua Conferință Internațională pentru Pace la care au participat delegați din Europa, Asia și America. Din partea României au participat ca delegați: Alexandru Beldiman, trimisul extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Berlin; Ion N. Papiniu, trimisul extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Haga; colonel adjutant Constantin Coandă, directorul artileriei la Ministerul de Război — delegat tehnic.

Fig. 6. Haga, 17/29 iulie, 1899.

GEDELEGEERDEN TER VREDESCONFERENTIE.

*În reamintirea acestui Congres de Pace, la care
 nea Români au fost nevoiți să se revădă, ca
 ea să nu fie nesocotită!*

Figure N. J. BOON

Flaga, 17/24 Iulie 1890.

A. Belkman

*Photographie LIETZE & SOHN MAKES
 URBACH*

Fig. 7. Cu prilejul vizitei pe care a făcut-o în România Louis Barthou, ministrul de externe al Franței, s-a întrunit la București Conferința Micii Înțelegeri. În față: de la dreapta la stânga: N. Titulescu, Louis Barthou, E. Beneș și I. Jeftici (20 iunie, 1934).

Fig. 8. Conferința Înțelegerii Balcanice, Belgrad, 10/5, 1936. În fotografie, N. Titulescu, Stoiadinovici (Iugoslavia), Metaxas (Grecia).

Fotografii ale vapoarelor ancorate la Corabia, ale podului de la Nicopole și vederea generală a acestui oraș, sînt tot atîtea mărturii cu caracter de documente ale epocii amintite.

În acțiunea noastră am fost preocupați de identificarea unui număr cît mai important de fotografii din perioadele mai vechi. Am reținut, printre altele, aspecte ale congreselor de pace de la Haga din 1899 cu participarea delegaților români Al. Beldiman și C. Coandă, din timpul congresului interparlamentar pentru pace, desfășurat la Viena în 1903 și la care a participat ca delegat al României G. Djuvara ș. a.

Perioada primului război mondial este și ea bogat ilustrată, îndeosebi memorabilele bătălii de la Mărășești, Mărăști și Oituz. Fotografiele, unele din ele cunoscute, prezintă interes prin autenticitatea lor, prin calitățile tehnicii fotografice în care au fost realizate. Se găsesc imagini privind mișcările de trupe române pe frontul de la Mărășești, unele din acestea fiind inedite, privind amplasarea artileriei noastre în Valea Oituzului, operațiile de transport ale acestor piese, aspecte ale momentelor în care ostașii români în tranșee așteaptă declanșarea semnalului de atac. Regăsim figuri de luptători participanți la aceste lupte, de eroi căzuți în bătălii, de aviatori români uciși în luptele aeriene, de răniți care se îndreaptă spre punctele de prim ajutor. În perioada de refacere a armatei, un număr însemnat de români veniți din Rusia, foști prizonieri luați din armata austro-ungară, s-au înrolat în armata română. Îi vedem depunînd jurămîntul ca ostași ai armatei patriei lor, iar în unele din imagini pe șeful Marelui Stat Major al Armatei salutîndu-i pe voluntari pentru hotărîrea lor de a lupta pentru eliberarea țării. Alături de ostașii români au luptat soldați ruși și francezi care și-au dat obolul la înfruntarea cu dușmanul. Grupuri de militari ai celor două națiuni, reprezentați în documente fotografice, sînt mărturii în plus ale faptelor comune de arme. Grupajul, l-am putea încheia cu imagini ale coloanelor de prizonieri din armatele puterilor centrale, trecînd sub escorta ostașilor români. O fotografie prezintă un aspect din Piața Cuza Vodă din Iași, unde, înlănțuiți într-o horă comună, sute de soldați și cetățeni români salutau victoria de la Mărășești din zilele fierbinți ale lui Iulie 1917.

O pondere însemnată din totalul fotografiilor amintite o reprezintă cele referitoare la activitatea de politică externă a reprezentanților României, la acțiunile diplomatice ale țării în diferite momente istorice, la prezența acestora la congrese și conferințe mondiale, schimburi protocolare de vizite cu străinătatea, toate fiind de natură să împropăteze vizual memoria unor evenimente de seamă. În perioada dintre cele două războaie mondiale, România a desfășurat o activitate însemnată în cadrul Ligii Națiunilor, a Micii Înțelegeri, a Înțelegerii

Fig. 9. N. Titulescu împreună cu soția sa, Elena Titulescu.

Balkanice etc. această activitate reflectîndu-se și în documentele la care ne referim. Printre figurile de miniștri de externe ale căror portrete în diverse împrejurări le vom întîlni, se află și cea a lui Tache Ionescu (1858—1922), unul din inițiatorii Micii Antante, creată în anii 1921—1922 cu participarea României, Cehoslovaciei și Iugoslaviei. Printre imaginile ce-l prezintă pe Tache Ionescu se găsesc unele care păstrează autografele sale. Sînt înfățișate aspecte ale Conferinței internaționale de la

Fig. 10. N. Titulescu și M. Litvinov (1933—1934).

Geneva din anul 1922 cu participarea unor reprezentanți ai diferitelor țări, printre care Louis Barthou, Albert Thomas, I. C. Brătianu ș. a.

Urmărind aspectele politicii externe a României în imagini ne-am oprit și am reținut un însemnat grupaj de fotografii înfățișând pe Nicolae Titulescu, eminent om politic și diplomat român (1882—1941). L-am regăsit în fotografii inedite, în mijlocul unor participanți la conferințe mondiale, rostind conferințe, participând la recepții etc. Îl vedem la Conferința de la Lausanne în 1926 alături de alți diplomați străini. În 1933 a avut loc la Sinaia sesiunea permanentă a Consiliului Micii Înțelegeri la care N. Titulescu a avut o participare activă. Acest moment îl găsim redat începând cu întâmpinarea de către N. Titulescu a delegaților străini printre care Eduard Beneș (Cehoslovacia), și I. Jeftici (Iugoslavia) și terminând cu aspecte ale desfășurării acestei sesiuni. Urmărind filmul imaginilor fotografice reținem momentele politicii externe românești între cele două războaie mondiale, pentru menținerea integrității teritoriale a țării, rolul activ al României în crearea unor alianțe regionale, pentru înfăptuirea unui sistem de securitate colectivă în Europa și Balcani. Imaginile ne redau activitatea lui N. Titulescu la Liga Națiunilor și ne aduc în față unele ședințe ale acestei importante organizații

internaționale. O fotografie inedită îi prezintă pe Nicolae Titulescu și Maxim Litvinov, comisarul pentru Afacerile Externe al U.R.S.S. în timpul convorbirilor desfășurate în 1934, în preajma stabilirii relațiilor diplomatice între cele două țări. Pe lângă importanța sa documentară, această imagine capătă o valoare deosebită prin faptul că poartă și autograful lui M. Litvinov. Câteva fotografii redau misiunile diplomatice întreprinse de N. Titulescu, în numele guvernului român, în Franța, Anglia, Iugoslavia, Grecia, Turcia, pentru întărirea legăturilor României cu aceste țări.

Fotografiile selectate redau câteva aspecte reprezentative ale grupurilor de delegați printre care și N. Titulescu, participanți la Conferința Pactului Balcanic de la Belgrad în 1936. Tot pe linia contactelor externe amintim și o serie de documente fotografice referitoare la diferite vizite în România printre care cea a ministrului Afacerilor Străine al Franței, Louis Barthou în 1934, vizita președintelui Cehoslovaciei, Eduard Beneș, ș. a. Reținem, vizitele oficiale ale miniștrilor de externe ai României în perioada 1934—1940 făcute în Turcia, Grecia, Iugoslavia, Franța toate constituind mărturii ale activității diplomației românești.

S-a selectat un număr apreciabil de imagini editate de agenția română „Rador” privitoare la perioada dictaturii militaro-fasciste în România.

Fig. 11. Vizita lui Louis Barthou la Institutul Francez. În fotografie: dr. C. Angelescu, ministrul Instrucțiunii Publice, marchiz d'Ormesson, ministrul Franței la București, 1934.

O parte însemnată a fotografiilor la care ne referim privesc viața și activitatea unor personalități din istoria gândirii, culturii, artei românești. Menționăm o poză originală a lui Emil Racoviță datînd din anul 1897. Cîteva imagini ne readuc figura lui Nicolae Iorga (1870—1940). Îl vom recunoaște participînd la Congresul Ligii Culturale și distribuind premii în cadrul acestui Congres, la inaugurarea, în decembrie 1935, a Teatrului Ligii Culturale. Profesor universitar, dascăl a numeroase generații de tineri intelectuali români, N. Iorga ne apare ținînd prelegeri la cursuri universitare, conferințe publice sau explicînd studenților un monument istoric din Iași. Unele imagini ni-l redau la Vălenii de Munte, locul unde a scris articole și lucrări de o importanță deosebită pentru cunoașterea trecutului românesc. Se găsesc fotografii vechi ale celor mai mari scriitori români: Ion Eliade Rădulescu, Gheorghe Asachi, Vasile Alecsandri, M. Kogălniceanu, C. Bolliac, B. P. Hașdeu, I. L. Caragiale, Al. Vlahuță, M. Sadoveanu etc. Deosebit de interesante sînt fotografiile de grup, care reflectă preocupări comune, ale diferitelor personalități, legături intelectuale sau sufletești statornicite între scriitori, întîlniri ale scriitorilor. I-am găsit întruniți în aceeași imagine pe

Ion Minulescu, M. Sorbul, Victor Eftimiu și Liviu Rebreanu; pe M. Sadoveanu cu Cincinat Pavelescu, C. A. Arion, Al. Cazaban, Isabela Sadoveanu. Pe una din fotografiile lui Vasile Alecsandri, mîna poetului a așternut următoarele cuvinte: „amicului I. Negruzzi“, iar o fotografie a lui Octavian Goga este străbătută de un scris clar cu următoarea remarcă a scriitorului: „în albia «Celor trei Crișuri» palpită azi un suflet nou. Dacă revista care a împrumutat acest nume îl va înțelege, atunci își va îndeplini menirea. 25 martie 1921“. (Este vorba de salutul adresat cu prilejul apariției revistei „Cele trei Crișuri“).

Încheiem acest articol cu prezentarea principalelor elemente care ilustrează istoria țării după 23 August 1944, cu precizarea că majoritatea fotografiilor la care ne referim nu au fost găsite de noi pînă acum în alte fototeci. Se află parcursă în imagini o întreagă perioadă istorică apropiată, se găsesc reprezentate momente din procesul dezvoltării țării după eliberare. Transformările politice, marile acțiuni ale maselor populare sub conducerea Partidului Comunist, sînt susținute în documente fotografice care întregesc acum fondul muzeului. Au fost înregistrate fotografii reflectînd înfăptuirea Reformei Agrare din 1945, una din

Fig. 12. Generalul-maior doctor Carol Davilla.

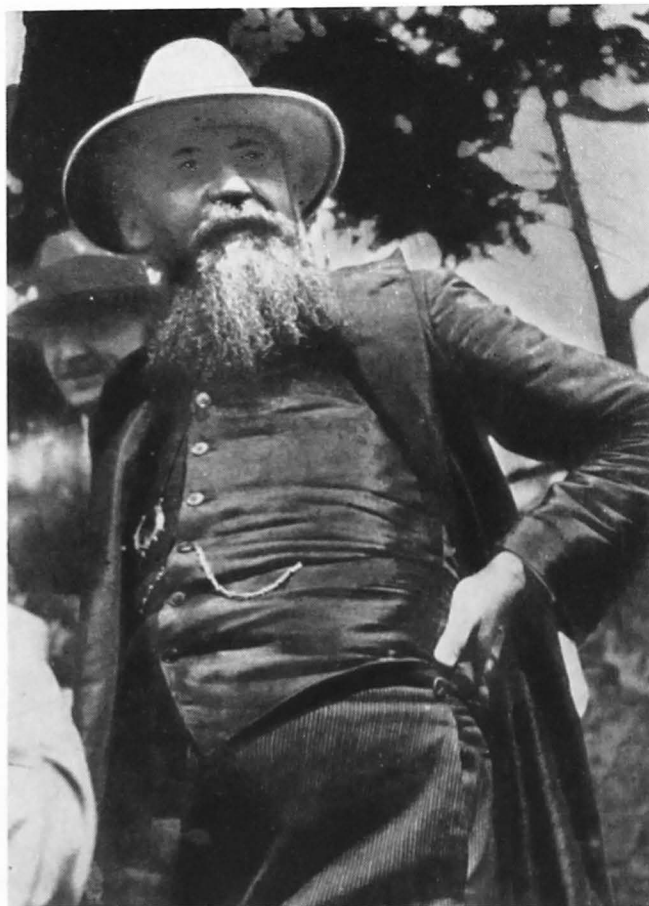

Fig. 13. Savantul Nicolae Iorga la Vălenii de Munte, 1927.

Fig. 14. Octavian Goga, 25/3, 1921.

primele măsuri adoptate de Guvernul Dr. Petru Groza, aspecte de la Congresul Frontului Plugarilor ținut în iunie 1947. Campania electorală, desfășurarea alegerilor parlamentare din 1946, se găsesc exprimate prin aspecte concrete de la întrunirile electorale, de la desfășurarea votării la secțiile de vot din orașele și comunele țării. Este bogat cuprinsă în documente fotografice munca de refacere și de reconstrucție a țării, cu elanul maselor populare, cu participarea entuziastă a tineretului, cu efortul întregului popor. Sînt aspecte ale muncii voluntare din acei ani, ale mitingurilor brigadierilor desfășurate la terminarea lucrărilor de pe șantierele Salva-Vișeu, Bumbesti-Livezeni, Agnita-Botorca, de pe șantierele de construcție și reconstrucție a capitalei țării, toate fiind deosebit de elocvente în redarea acestor fapte.

Proclamarea Republicii Populare Române, prin înlăturarea monarhiei, moment ce marchează începutul puterii democrat-populare, a fost salutată prin mari manifestații de masă, mitinguri populare, desfășurate pe întreg cuprinsul țării. Pe pancartele participanților la aceste demonstrații putem citi cuvintele: „Trăiască R.P.R., Patria tuturor celor ce muncesc de la orașe și sate“.

Fig. 15. C. Theodorian, Octavian Goga și Ilarie Chendi.

Perioada de după 23 August 1944 este de asemenea reprezentată, în ceea ce privește relațiile externe ale României, prin numeroase fotografii înfățișând vizite ale delegațiilor de partid și guvernamentale străine în România, sau a celor române în străinătate.

Activitatea de colectare a fotografiilor ne-a întărit convingerea asupra utilității acestora, asupra importanței depistării unui număr cât mai mare de asemenea dovezi documentare. Pe de altă parte, ni se pare important de a se concentra atenția și asupra colectării fotografiilor din perioada ultimilor 20 de ani cu privire la unele mărturii ale contemporaneității.

În atenția personalului științific al Muzeului de Istorie a Partidului Comunist, a Mișcării Revoluționare și Democratice din România, se află ca o preocupare permanentă cercetarea surselor, a diferitelor izvoare de documente, achiziționarea de obiecte muzeistice, care să contribuie la întregirea cunoașterii istoriei poporului român și a mișcării muncitorești din țară și care să îmbogățească expoziția de bază a muzeului și fondurile sale documentare.

Fig. 16. Călin Teodoreanu, Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, Mihail Sorbul și Victor Eftimiu.

Fig. 17. O șezătoare literară în Bucovina, (1910).
Sus, de la stînga: Gh. Tofan, A.D. Herz, Liviu Marian, Sextil Pușcariu,
Emil Gîrleanu și Ion Minulescu.
Jos, de la dreapta: Dimitrie Anghel, Cincinat Pavelescu, Mihail Sadoveanu,
Caton Theodorian.